

ΑΔΕΛΦΟΥ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ

B.

(Συνέχεια *Ιδε Φυλ.Ι. Β'.)

Ὅσαι τῶν γυναικῶν ἔλαβον φιλότατη μου τὴν ἐπιπόλαιον καὶ ἀτελῆ ἀνατροφὴν ἣν ἐν τῷ προλόγῳ ἐσκιαγράφησα, προϊούσης τῆς ἡλικίας περιπίπτουσιν εἰς χάος βιωτικῆς ἀργίας, καθότι καθ' ὃν τρόπον ὁ κόσμος αὐτάς, οὕτω καὶ αὐταὶ τὸν κόσμον ἀπολείπουσι· καὶ τὸ μὲν παρελθὸν διεγείρει πόθους, τὸ δὲ παρὸν ἐπιφέρει λύπας, καὶ τὸ τέλος τὸ μέλλον προξενεῖ φόβους. (α) Μόνη δὲ ἡ θρησκεία τὰ πάντα κατευνάζει καὶ παρηγορεῖ, ἐπειδὴ αὐτὴ καὶ μὲ τὸν Θεὸν μᾶς ἐνώνει, καὶ μὲ τὸν κόσμον ὥς καὶ μὲ ἑαυτοὺς μᾶς συμβιβάζει.

Ἡ θρησκεία μᾶς παρέχει χρηστὰς ἐλπίδας διὰ τὴν μέλλουσαν αἰωνιότητα, συμβιβάζουσα τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, καθισταμένη συνάμα καὶ ἡ μόνη ἀσπίς ἡμῶν· μόνη αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς ἀντιλήπτωρ καὶ ἀρωγὸς εἰς τὰς περιπετείας αἰτίνας περιμένουσιν ἕνα ἕκαστον. Τῶν ἀρχαίων τις ἔλεγε, εἰμὶ περιβεβλημένος τὸν τῆς ἀρετῆς μανδύαν····· περιβλήθητι ὅθεν καὶ Σὺ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, τὸν πολυτελῆ καὶ ἀμείντον μανδύαν τῆς θρησκείας. (β)

Πᾶσα νέξ, εἰσέρχεται εἰς τὸν κόσμον μὲ βεβαίαν ἰδέαν ὅτι θέλει εὑρεῖ παρασκευασμένην τὴν προσωπικὴν εὐδαιμονίαν τῆς, ὅθεν ταύτην διώκουσα καὶ μὴ δυναμένη νὰ εὔρῃ, ὥς ὁ ἐναγκαλιζόμενος τὴν νεφέλην, ἀδύνατος καὶ ταραττόται.

Αἱ ἡδοναὶ τοῦ κόσμου εἰσὶν ἀπατηλαί, φροῦδαί καὶ πικρίας μεσταί, διότι πάμπολλα ὑπισχόμεναι ὀλίγιστα ἀποδίδουσιν, ἀναζητούμεναι ταλαιπωροῦσιν, ἀπολαυόμεναι δὲν εὐχαριστοῦσι καὶ ἀπομακρυνόμεναι ἀπελπιζουσιν.

Ἵνα στηρίξῃς ὅθεν τὰς ἐπιθυμίας σου, σιέφθητι, ὅτι δὲν θέλεις εὑρεῖ ἐκτὸς ἑαυτῆς ἄλλαν εὐδαιμονίαν βεβαιωτέραν καὶ μονιμοτέραν. Ἐπειδὴ τὰ μὲν αἰσθήματα τῶν τιμῶν καὶ τοῦ πλούτου καθίστανται ὑπὸ τῆς ἐξέως ἢ ταχέως ἢ βραδέως φροῦδα καὶ ἐξίτηλα, ἡ δὲ κτήτης διεγείρει νέας ἐπιθυμίας, τὰς ὁποίας ἅμα ἀποσβεσθῶσιν διαδέχονται ἐκ νέου ἕτεραι, διὸ καὶ πρὶν τὰς δοκιμάσεις, δύνασαι νὰ διήγῃς χωρὶς αὐτῶν, ἀφοῦ ὅμως ἀπαξ τὰς γευθῇς, τότε γενόμεναι ἐκ περιττῶν ἀναγκαῖαι, σὲ καθιστῶσι

πολὺ δυστυχιστέραν παρὰ πρότερον· καθότι ἀφοῦ τὰς ἀπολαύσεις σοὶ φαίνονται διὰ τῆς ἐξέως ὀλιγότιμοι, καὶ πάλιν ὅταν τὰς στερηθῇς μένεις ἐνδεὴς καὶ ἄπορος· μόνον ἡ ἀπὸ τῆς χείρονος εἰς τὴν κρείττονα κατάστασιν μετάβασις προξενεῖ ἐνεργητικωτέραν τὴν συναίσθησιν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἐξὶς καθιστᾷ τὰ τῆς ἡδονῆς αἰσθήματα ἐξίτηλα, φείδου σεαυτῆς μὴ διατρέχῃς ἀπερισκέπτως τὸ μάταιον τοῦτο καὶ κινδυνώδεις στάδιον καὶ μὴν ἐπιθυμῇς τὰ παθήματα νὰ σοὶ γείνωνται μαθήματα, ἀλλ' ἐκ τῆς νεκρᾶς σου ἡλικίας γυμνάζου καὶ νὰ φρονῇς ὀρθῶς καὶ νὰ πράττῃς ὀρθότερον. Ἀναμνησκου ἐρ' ὅλης σου τῆς ζωῆς ὅτι ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία συνίσταται εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἡσυχίαν, (α) εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον (β) καὶ εἰς τὴν τῶν χρεῶν ἐκπλήρωσιν· καὶ τέλος μάθε, ὅτι τότε μόνον εἴμεθα εὐτυχεῖς, ὅταν αἰσθηνώμεθα τὰς ἡδονὰς γεννωμένους ἀπὸ τοῦ βάθους αὐτοῦ τῆς καρδίας μας.

Τέσον δὲ ἀναγκαῖαι εἰσὶν αἱ ἐντολαὶ τῆς φρονήσεως ὥστε ὅσον βαθέως καὶ ἂν ἐγγραχθῶσιν εἰς τὴν καρδίαν μας, πάλιν ὀφειλωμέν νὰ θεωρῶμεν, ὅτι εἰσὶν ἥττον τοῦ δέοντος· εἶναι δὲ ἀναμνησθήτητον, ὅτι ἐκεῖνοι μᾶλλον πλησιάζουσιν εἰς τὴν ἀρετὴν, ὅσοι πρὸ πάντων ἀσχολοῦσι τὸν νοῦν περὶ τὰς σκέψεις, πληροῦντες τὴν καρδίαν ἠθικῶν ἀξιωματίων. Ὅστις δὲ κανονίζει καὶ διευθύνει τὰς ἐσωτερικὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς του, καὶ τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις αὐτοῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς θεῖους αὐτοῦ νόμους, οὗτος προσέχει νὰ μὴ παραπικράνῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐδ' εἰς τὰ πλέον μικρὰ πράγματα· φυλάττει καθαρόν καὶ ἀδιάφθορον ὃν ἔλαβε παρὰ Θεοῦ ὀρθὸν λόγον· εἶναι μετρίοφρων ἐν ταῖς εὐτυχίαις, καρτερικὸς ἐν ταῖς δυστυχίαις, γλυκὺς ἐν ταῖς συναναστροφαῖς, ὑπομονητικὸς εἰς τὰς ἐνοχλήσεις, πρᾶος εἰς τοὺς ἐλέγχους, δίκαιος καὶ πιστὸς ἐν τοῖς συναλλάγμασι, καὶ συντόμως, ἀφομοίωμα τοῦ ἁγίου Θεοῦ, ὅσον ἐνδέχεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν (γ).

Τινὲς λέγουσιν ὅτι ὑπάρχουν δύο προλήψεις εἰς τὰς ὁποίας ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὑποτασσώμεθα· ἡ θρησκεία καὶ ἡ Τιμὴ. Πλὴν ἡ θρησκεία πρόληψις; Ἀπαγε! Πρόληψις εἶναι δόξα τις ἐπίσης δυναμένη νὰ θεωρηθῇ ἀληθὴς ὡς καὶ ψευδής· ἐνῷ ἡ θρησκεία εἶναι ἀψευδής, βεβαία καὶ ἀλάνθαστος. Ἡ δὲ τιμὴ εἶναι μὲν ἔργον ἀνθρώπινον, οὐχ ἥττον ὅμως ὅσοι τὴν παρημέλησαν ὑπέρεραν οὐκ ὀλίγας δυστυχίας. Ἀνάγκη πᾶσα ὅθεν ὡς τὸ τῆς θρησκείας οὕτω καὶ τὸ τῆς τιμῆς ἡμῶν φρόνημα νὰ ἐπιστηρίζωμεν ἐπειδὴ

(α) Dolor animi gravior est quam corporis dolor. (P. Syrus.)

(β) Ἔστιν οὖν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον πράττειν ὅταν τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς μὴ κυλῶν τὸ λογικὸν ἐνεργεῖν τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν.

(Ἀριστ. Ἠθικ. Β' βλ. Β'. Κεφ. Γ')

(γ) Ἄγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἶμαι. (Α'. Πέτρ. Κεφ. Α')

(α) Βλέπε ἐπιστολὰς τῆς Κ. Ἐλισάβετ Μίλτονος. Περὶ γυναικείας ἀνατροφῆς. Ἐπιστ. 1.

(β) Ἠθικὴ Βάρβα. Περὶ θρησκείας. Σελ. 180.

ταῦτο καὶ τὸν βίον μας αὐτὸν κινεῖ καὶ εἰς ἀνάπαυσιν συντελεῖ. Οὐδὲν ἄλλο ταράττει τὴν ἀνείμ μας εἰμὴ τὸ νὰ φρονῶμεν κατ' ἄλλον τρόπον καὶ κατ' ἄλλον νὰ πράττωμεν. Ἡ θρησκεία (α) ὅθεν καὶ ἡ τιμὴ (β) ἃς ἦνε πασῶν τῶν πράξεών σου, φανερῶν τε καὶ ἀφανῶν τὰ κύρια ὄργανα ἐπομένως ἔσο ἀκλονήτως ἐστηριγμένη εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀξιώματα, καὶ μὴ θεωρῆς τὴν τῶν γυναικῶν ἀρετὴν ὑπὸ τῆς συνηθείας προσδιοριζομένην, ἀλλ' οὔτε νὰ νομίζῃς ὅτι μόνον πρὸς ἀνθρωπρέσκειαν εἶσαι ὑπόχρεως νὰ φυλάττῃς τὰ καθήκοντα, καὶ, ὅτι τέλος ὁσάκις παραδαινύσῃς λαυθάεις δὲν εἶσαι εὐθύνης ὑπόδικος, ἀλλὰ σκέψου, ὅτι ἔχεις δύο δικαστήρια ἀναπόδραστα, ἐνώπιον τῶν ὁποίων ὀφείλεις νὰ δίδῃς λόγον τὴν συνείδησιν τουτέστι καὶ τὸν κήρυκον καὶ τὸν μὲν κόσμον δύνασαι ἐνίοτε νὰ λανθάνῃς ὑπὸ ὅμως καὶ τὴν συνείδησιν. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ Κικέρων. Μεγαλητέρα τιμωρία εἰς τὸν κακοποιὸν δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὴν συνείδησιν· διότι δὲν ταράττουσι οὐδὲ καταδιώκουσιν αἰτὸν Ἐρινυίδες ἡ λογοφόροι, ἀλλ' οἱ ἐσωτερικοὶ καὶ ἀχώριστοι ἔλεγχοι τῆς συνειδήσεως, οἵτινες εἰσὶ αἱ ἀμοιβαὶ τῆς κακίας.

Λοιπὸν, ἀφ' ἐνὸς μέρους μὲν, αὐτὴ ὑπὲρ ἑαυτῆς ὀφείλεις νὰ μαρτυρήσῃς γινώσκουσα εὐσυνειδότως, ὅτι εἶσαι ἀθώα· ἀφ' ἑτέρου δὲ, πρόσεχε μὴ παραμελῇς καὶ τὴν τοῦ Κόσμου ὑπόληψιν, διότι ἐκ τῆς καταφρονήσεως τῆς κοινῆς δόξης, γεννᾶται ἡ τῆς ἀρετῆς περιφρόνησις.

Ὅταν περιπλεχθῇς εἰς τὰ τοῦ κόσμου καὶ λάθῃς σχέσιν με τοὺς ἀνθρώπους, τότε θέλεις γνωρίσει ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπαπειλῇσαι ὑπὸ τῶν νόμων, διὰ νὰ ἐμμείνῃς εἰς τὰ καθήκοντα· καθότι τῶν παρεκτροπυμένων τὸ παράδειγμα καὶ αἱ ἐπακολουθεῖσαι εἰς αὐτοὺς συμφοραὶ καὶ περιπέτειαι, θέλουσιν εἰσθαι ἱκαναὶ ν' ἀναστρίψωσι καὶ τὴν πλέον ὁρμητικὴν κλίσιν σου· διότι οὐδεμία τῶν κομψοπρεπῶν γυναικῶν δύναται νὰ ἀρνηθῇ (ἂν θέλῃ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν), ὅτι τὸ νὰ λησμονῇ τις τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἶναι τῶν δυστυχημάτων τὸ ἔσχατον (γ).

Ἡ αἰδώς εἶναι διάθεσις ἀπὸ τὴν ὁποίαν καρποφοροῦμεθα τὰ μέγιστα· μὴ συγχέῃς ὅμως τὴν αἰσχύνην με τὴν αἰδῶ, καθότι ἡ μὲν αἰσχὺνὴ διαταράττει μόνον τὴν ἡσυχίαν μας χωρὶς νὰ ῥυθμίσῃ τὰ ἥθη μας, ἡ δὲ αἰδῶς μας ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν πράξιν τῶν αἰσχρῶν διὰ τὸν φόβον τῆς ἀτιμίας· ἃς ὁμολογήσωμεν λοιπὸν ὅτι ἡ διάθεσις αὕτη εἶναι τῶν γυναικῶν φίλος πιστότατος (α).

Μὴ νομίζῃς ὅμως ὅτι μόνη σου ἀρετὴ πρέπει νὰ ἦναι ἡ αἰδῶς, ὥς πλείσται τῶν γυναικῶν νομίζουσιν, ἀγνοοῦσαι πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν καὶ θεωροῦσαι τὴν αἰδῶ ὡς ἐξαρκούσαν· διὸ καὶ ἀξιῶσι διὰ ταύτην καὶ μόνην νὰ ἀποκλείωνται ἀπὸ τὰ τῆς κοινωνίας χρέη, τὰ ἀναγκαῖα ἄλλως τε διὰ τὸν πολιτικὸν δεσμόν, καὶ τὴν κατὰ χρέος ἐντιμὸν συνάφειαν, καὶ μολοντοῦτο νὰ ἦνε ἀτιμωρητὶ ἀλαζόνες καὶ φιλόσοφοι, ἀλλὰ ἔσο βέβαια ὅτι ἡ αἰδῶς οὐ μόνον τῶν λόγων σου καὶ τῶν πράξεών σου πρέπει νὰ προηγῇται, ἀλλὰ καὶ τὰ διακρίματά σου νὰ καθοδηγῇ καὶ τὰ βλέμματά σου νὰ διευθύνῃ καὶ τέλος ὅλην νὰ σὲ κοσμήῃ καὶ περικαλλύνῃ. Πρώτη σου ὅθεν στολὴ ἃς ἦναι ἡ κοσμιότης ἥτις εἶναι καὶ τοῦ αἵσχους παρακάλυμμα καὶ τῆς καλλονῆς παραπλήρωμα.

Δὲν εἶσαι, φιλότατη μου, φυσικῶν χαρίτων ἀμοιβὰς ἀλλ' οὐσα ἐστερημένη καλλονῆς ὑπερφυσῆς ἀναπλήρῳσιν τὸ ἐλλειπὲς μετὰ τὴν ἡθικὴν τῶν πράξεών σου διακόσμησιν. Εἰς τῶν ἀρχαίων λέγει· ἡ ὠραιότης εἶναι τυραννία συντομοῦ καὶ τῆς γύσεως τὸ πρῶτον προνόμεον· φέρουσι δὲ αἱ ὠραιαὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου των τὰ συστατικά των γράμματα. Ἀληθῶς τὸ κάλλος ἐμποιεῖ αἶσθημα τέρψεως εἰς τὰς καρδίας μας προκαταλαμβάνον αὐτάς· διὸ μὴ παραμελῇς τὰ φυσικὰ σου χαρίσματα, ἀλλ' ἐπιμελοῦ συνάμα ν' ἀποκτήσῃς καὶ πλεονεκτήματα ἐπέσκακτα. Τὸ τυραννικὸν ὅμως τοῦ κάλλους ἐπὶ πολὺ δὲν διαρκεῖ, ἀλλ' ὡς ῥόδον ἀπανθεῖ καὶ μακραίνεται ἐν βραχὺ, διὰ τοῦτο αἱ γυναῖκες αἱ μηδὲν ἕτερον ἐκτὸς τῆς καλλονῆς κεκτημέναι εἰσὶ πτωχαὶ καὶ ἀθλίκαι (β).

Πρὸς ὅσους δὲ τῶν ἀνδρῶν σοὶ προσκολλῶνται διὰ τὰ φυσικά σου θέληγτρα, δεῖξον φιλίαν χρηστότην καὶ ἀγκυλῶν ὥστε νὰ ἐλκύσῃς αὐτοὺς διὰ τῆς ἐδραΐας σου ἀρετῆς καὶ τῶν ἀξιοπρεπῶν προτερημάτων σου (γ).

(Ἀκολουθεῖ.)

(α) La pudeur pare à la beauté, comme la rosée embellit la nature (Labrousse). — Κινεζικὸν δὲ τι ἀπόφθεγμα τοῦ σοφοῦ Λι-Χι ἀποφαινεταὶ εὕτως· — Ἡ αἰδῶς εἶναι ἡ ἀνδρεία τῶν γυναικῶν.

(β) Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἔλεγον. Δύσμορφος εἶναι μᾶλλον ἢ καλὴ κακὴ. Γαλλικὴ δὲ τις παροιμία λέγει· ὁ μαργαρίτης ἀγνοεῖ τὴν ἀξίαν τοῦ τῷ ἄνθος τὸ ἄρωμά του· διὰ νὰ ὑπερτερῇ τὸν μαργαρίτην καὶ τὰ ἄνθη νέα κόρη, ἀγνοεῖ τὴν καλλονὴν σου.

(γ) Toutes les femmes pourraient être belles; il n'est pas de figure si irrégulière qu'elle ne puisse produire une impression agréable lorsque elle est animée par des pensées nobles et aimantes. Si la douceur n'est pas la première vertu de la femme, elle est peut-être son plus puissant moyen du bonheur. (V. Maquet.)

(α) L'amour de la religion conduit nécessairement à la pratique de toutes les vertus morales et sociales. (Mme Miremont.)

(β) L'honneur essentiel d'une femme consiste dans sa vertu. (Mme Veuillot.)

(γ) Χίλων ὁ Ἀκκεδαιμόνιος, εἰς τῶν ἐπὶ πόσων τῆς Ἑλλάδος, ἔλεγε τὸ φιλοσοφικώτερον τῶν γυναικῶν τὸ « Γνωθὶ σεαυτὸν. » Ἰδοὺ τί λέγει καὶ ὁ Aguyard περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου. Femmes! ne l'oubliez point: la bonne tenue et la décence sont les sentinelles de votre vertu. Prenez garde au laissez-aller! du laissez-aller, au laissez-faire il n'y a guère que l'épaisseur d'un fichu mal mis.